UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Studijní program: Etika a kultura v mediální komunikaci

Sofie Kušnieriková

Tetování v průběhu času: Proměna významu a předsudků

Bakalářský projekt

Vedoucí práce: Mgr. Renáta Sedláková, Ph.D.

Olomouc 2024

Prohlašuji, že jsem tento bakalářský projekt vypracovala samostatně a použila jsem pouze uvedenou literaturu a další zdroje.

V Olomouci, dne 15. 4. 2024 Sofie Kušnieriková, v.r.

Poděkování

Děkuji vedoucí této bakalářské práce Mgr. Renátě Sedlákové, PhD. za její rady, pomoc a věnovaný čas. Děkuji také MgA. Pavlovi Matelovi, Ph.D. za odborné vedení při tvorbě fotografického souboru. Za konzultace a rady Mgr. Veronice Müllerové k vedlejšímu mediálnímu výstupu. V neposlední řadě patří můj dík respondentům Mgr. Tereze Lukášové, Jiřímu Žákovi a Dimitrijovi Chuperkovi za účinkování ve fotografickém souboru.

Obsah

ÚVOD **1**

1 HISTORIE TETOVÁNÍ **2**

2 MOTIVACE PRO TETOVÁNÍ **4**

3 CO TO JE PŘEDSUDEK A STIGMA **8**

3.1 PŘEDSUDEK 8
3.2 STIGMA 8

4 PŘEDSUDKY VŮČI OSOBÁM S TETOVÁNÍM **9**

5 ANOPRESS **12**

5.1 ZÁVĚR ANALYTICKÉHO ROZBORU 16

6 POTTERBOX **17**

6.1 SHRNUTÍ ČLÁNKU 17
6.2 HODNOTY: 18
6.3 PRINCIPY 19
6.4 LOAJALITY 19
6.5 ZÁVĚR ETICKÉHO ROZBORU 20

7 MEDIÁLNÍ VÝSTUP **21**

ZÁVĚR **21**

ANOTACE **23**

ABSTRACT **24**

BIBLIOGRAFIE **25**

INTERNETOVÉ ZDROJE 25

Úvod

Pro můj bakalářský projekt jsem si vybrala téma tetování. Jedním z důvodů, proč jsem si zvolila toto téma je, že sama vlastním tetování. Již od dětství mě baví kreativní práce, hlavně kreslení, a proto je mi tetování blízké. Zároveň si všímám čím dál větší popularity tetování mezi mladými lidmi, a tak jsem se sama chtěla dozvědět více o tomto fenoménu dnešní doby.

Cíl mé práce je rozšířit poznání o tetování, popsat různé motivy pro rozhodnutí se potetovat a analyzovat předsudky vůči osobám s tetováním. Podle mého se totiž často lidé s tetováním setkávají s předsudky. Proto bych chtěla popsat a zjistit, co je předmětem těchto předsudků.

V první kapitole se budu věnovat dějinám tetování. Budu postupovat od jeho počátků až po důležité milníky, které ovlivnily praktiku tetování. Chtěla bych zodpovědět otázku *„Proč si lidé nechávají vrýt tetování pod kůži?“* V následující kapitole tedy důkladněji popíši několik motivů pro tetování. Dále se budu snažit vysvětlit základní pojmy jako je předsudek a stigma. Tyto termíny vysvětlím z důvodu lepší srozumitelnosti celého kontextu tetování. Dále se zaměřím na předsudky vůči osobám s tetováním.

Ve dvou posledních kapitolách textu se věnuji rozboru mediálního referování o tetování. Pomocí české databáze médií Anopress budu zkoumat, jak lifestylový týdeník Instinkt psal o tetování v letech 2005–2023. Databáze uchovává plné texty českých televizních, internetových, rozhlasových a tištěných médií vydaných od roku 1996 dodnes. Na závěr práce popíšu hodnocení článku podle Potterboxu. Budu porovnávat, zda je článek eticky správný. Zmíním také můj mediální výstup související s bakalářským projektem.

1 Historie tetování

V této kapitole uvedu tetování od úplného prvopočátku a zahrnu důležité milníky pro praktiku tetování.

Podle Rychlíka nejstarší doklad o tetování sahá do doby bronzové, před 5300 lety. Z tohoto období turisti objevili mumii, kterou podle rakouského údolí pojmenovali Ötzi. Ötzi na sobě měl pár zarytých teček a čárek, které byly posouzeny jako trvalé ozdoby na těle.[1]

Poté pro dlouhodobé a časté vnímání tetování jako projevu rebelie, je důležitý pojem řeckých „stigmat“. Caplanová tvrdí, že Řekové používali tetování/stigmata jako formu trestu pro kriminálníky. Přímo kořen slova „stig“ znamená píchnout a příbuzné slovo k němu je bodnout.[2] Což znamená, že slovo konkrétně popisuje proces tetování. Trvalé popsání kůže také často využívaly domorodé kmeny. Tetování se pro ně stalo součástí mnoha rituálů. Kupříkladu pro Maory mělo tetování podle poznatků Rychlíka 3 hlavní významy – dělení společnosti na základě hierarchie, poukázání na členství v daném kmeni a kmenovou příslušnost.[3] Fergusonová doplňuje, že „každý vzor byl tak osobitě specifický, že náčelník mohl použít malbu moko jako podpis na listinách“.[4] Obrazy tak byly charakteristické pro každého jedince.

Mimo jiné Ainové v Japonsku měli od počátku negativní vztah k potetovaným osobám. Tento postoj popisuje Yori Moriarty, když říká: „Původně irezumi označovalo tetování jako formu trestu. Po staletí byli vězni označeni na celý život, často na obličeji se symboly vyjadřujícími jejich zločiny“.[5] Tudíž, kvůli tetování byli kriminálníci odsouzeni k prožívání každodenní stigmatizace od společnosti. Fergusonová podotýká malou toleranci vůči tetování i v nynějším Japonsku. Většina Japonců přiřazuje tetování k lhářům, gangsterům a jejich společníkům.[6] Chtěla jsem uvést tento příklad, neboť si společnost může některé názory předávat. V minulosti si tetování „za trest“ od Řeků převzali Římané. Trvalými obrazy na těle označovali trestance a otroky.

Nicméně důležitým milníkem pro představení praktiky tetování, byly Cookovy plavby do Pacifiku v roce 1768. Cook totiž objevil mnoho kultur s dlouhou tradicí trvalého popisování

---

[1] RYCHLÍK, Martin. *Dějiny tetování*. Praha: Mladá fronta, 2014, s. 35.
[2] CAPLAN, Jane. *Written on the Body: The Tattoo in European and American History*. New Jersey: Princeton University Press, 2000, s. 2, 15.
[3] RYCHLÍK, Martin. *Dějiny tetování*, s. 155.
[4] FERGUSON, Henry a PROCTER, Lynn. *Umění tetování*. Praha: Rebo, s. 14.
[5] MORIARTY, Yori. *Irezumi Itai: Traditional Japanese Tattoos*. 1. Barcelona: Promopress, 2018, s. 9. Překlad původně z „Originally, irezumi referred to tattooin as formo f punishment. For centuries, prisoners were marked for life, often on their faces, with symbols denoting their crimes.“
[6] Richie, Donald, and Ian Buruma. The Japanese Tattoo. Weatherhill, New York & Tokyo, 1980, 1989, 1991, s. 26. Z knihy FERGUSON, Henry a PROCTER, Lynn. *Umění tetování*, s. 14.

kůže. Snažil se rozšiřovat povědomí o tetování ve společnosti, a také se mu to povedlo.[7] V této době vzniklo jedno z prvních označení pro tetování v angličtině – „tatu, tattow nebo tattaw“, jako odvozenina z původního označení domorodých kmenů.[8]

Další vlna popularity tetování v Americe proběhla v 19. století a na počátku 20. století. Tehdy se kromě námořníků, stal s tetováním spjatý a velice oblíbený také cirkus. Ale ve společnosti stále panovala stigmatizace vůči osobám s tetováním.[9]

V roce 1891 došlo k vynalezení elektrického tetovací strojku Samuelem O'Reilym. Jednalo se o důležitý milník pro praktiku tetování.[10] Podle Parryho vynález elektrického strojku znamenal dostupnější, rychlejší a méně bolestivý způsob této praktiky. To vedlo ke zvýšenému počtu lidí s tetováním.[11]

V Evropě se během 19. století stalo tetování oblíbeným ve vyšších vrstvách společnosti.[12] Kupříkladu Eduard VII., princ z Walesu si nechal vytvořit tetování v Jeruzalémě. Dalším byl anglický král Edward nebo královna Aleksandra.

Na počátku 20. století byla Velká Británie a Spojené státy americké pro tetování nejvýznamnějšími zeměmi. Neboť se tyto státy staly centrem tetování, které vzniklo již v roce 1870. Jejich zmíněná dlouholetá tradice v oblasti tetování jim zajistila celoplošnou popularitu.

Podle Rychlíka se klientela tetovačů postupně měnila a očekávala od tetování něco jiného. Z předešlých let se představa o drsném nebo vtipném tetování přetvořila. Lidé začali prahnout po originálním a uměleckém tetování.[13] Dokonce byla tetovaná i samotná umělecká díla malířů.

U nás v Česku se po únoru 1948 v podstatě tetovali pouze vězni, Romové a znudění vojáci.[14] Ale ve světě tomu bylo naopak, protože v 60. letech došlo k renesanci tetování. Rychlík popisuje, že se tetování opět stalo uměním. Dokonce si lidé tetovali významná umělecká díla a tetování přecházelo do kreativnější a osobitější formy.[15]

---

[7] RYCHLÍK, Martin. *Dějiny tetování*, s. 125.
[8] Tamtéž, s. 126.
[9] Tamtéž, s. 177.
[10] Tamtéž, s. 173.
[11] Parry, Albert: *Tattoo. Secrets of a Strange Art Practised by the Natives of the U.S.,* New York, Simon and Schuster, 1933(2006), s. 44. Z knihy RYCHLÍK, Martin. *Dějiny tetování*, s. 173.
[12] RYCHLÍK, Martin. *Dějiny tetování*, s. 185.
[13] Tamtéž, s. 186.
[14] RYCHLÍK, Martin. *Dějiny tetování*, s. 191.
[15] Tamtéž, s. 192.

2 Motivace pro tetování

Existuje mnoho faktorů, které mohou vysvětlit, proč lidé riskují a nechají si trvale popsat kůži. Tetování totiž představuje dlouhodobý závazek.

Podle Deye a Dase mohou být motivace pro tetování založené na náboženských, kulturních nebo emocionálních impulsech, oslavě, dekoraci nebo mohou být individuální. Mladí mohou také tetování využívat k jejich touze být jedineční a vyniknout.[16] Tento výčet motivací je docela výmluvný a přesný. Na základě toho jsem provedla rešerši několika studií, kdy jsem identifikovala nejčastěji zobrazené motivace pro tetování. Podrobněji je postupně popíši níže.

Zkrášlení těla

Náš zevnějšek je často to první, čeho si okolí všimne a podle toho nás poté posuzuje. Clinton R. Sanders například říká, že „*ať je účel tělesných zákroků jakýkoliv – ochrana před nadpřirozenými silami, komunikování sexuální dostupnosti, ukázka statečnosti, symbol členství – všechny typy tělesných modifikací mají společnou dekorativní funkci*“.[17] Claesův výzkum zase přináší statistiku 81 % respondentů, kteří si nechali vytvořit tetování, pouze protože se jim líbilo.

Podle Atkinsona a Younga, lidé často považují svá tetování za umělecká díla. A zmiňují, že zkrášlení těla může sloužit jako pádný důvod pro tetování. Jejich respondenti popisují, že na sobě chtějí mít umění nebo se dokonce chtějí stát uměleckým plátnem.[18]

Atkinson také zmiňuje, že specificky ženy chtěly téměř vždy tetováním vyjádřit svoji ženskost.[19] Atkinson zdůrazňuje právě tuto důležitost vytvoření ženského vzhledu pro ženy a mužského vzhledu pro muže. Je to podle něj významná složka identity pro obě pohlaví.

---

[16] DEY, Archita a Kaustav DAS. Why We Tattoo? Exploring the Motivation and Meaning. Online. *Anthropol*. 2017, roč. 1, č. 5, article 5, s. 6. ISSN 2332-0915. Dostupné z: https://doi.org/10.4172/2332-0915.1000174. [cit. 2024-04-13].

[17] Sanders, Clinton R.: Customizing the Body. The Art and Culture of Tattooing, Philadelphia, Temple University Press, 1989, s. 6. Z knihy RYCHLÍK, Martin. *Dějiny tetování*, s. 24.

[18] WOLHRAB, Silke, Jutta STAHL a Peter M. KAPPELER. Modifying the body: Motivations for getting tattooed and pierced. Online. *ScienceDirect*. 2007, roč. 4, č. 1, s. 87-95. Dostupné z: https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2006.12.001. [cit. 2024-04-13].

[19] ATKINSON, Michael. Pretty in Ink: Conformity, Resistance, and Negotiation in Women's Tattooing. Online. *Sex Roles*. 2002, roč. 47, č. 5/6, s. 219–235. Dostupné z: https://doi.org/10.1023/A:1021330609522.[cit. 2024-04-13].

Individualita

Vytváření vlastní identity je podle Wolhraba[20] jedna z nejdůležitějších motivací pro tetování. Hana Segal dodává, že: „tvorba symbolů začíná velmi brzy, pravděpodobně stejně brzy jako objektové vztahy, ale mění svůj charakter a funkce spolu se změnami charakteru ega a objektových vztahů“.[21] Z tohoto citátu je patrné, že symboly jsme si odjakživa v životě vytvářely. Popsanými symboly totiž vyjadřujeme svou osobnost. Atkinson podotýká, že tetování jsou vytvořena pro jednotlivce od jednotlivců.[22] To zajištuje určitou jedinečnost pro každého na světě.

Tetování také vyjadřuje osobní hodnoty a zkušenosti. Lidé si zdobí pokožku motivem, který mají v oblibě. To znamená, že houbaři si nechávají tetovat houby, veterináři zase zvířata apod.[23] Oksanen z finské Univerzity Tampere poukazuje na to, že se „v kůži zračí zážitky a životní události, ale také vytetované obrázky jako by vyprávěly příběhy svých nositelů. Vztah mezi tetováním a subjektem je dialogický“.[24] To znamená, že by motivy s člověkem měly být nějakým způsobem spjaty.

Osobní vyprávění

Například domorodé kmeny používají praktiku tetování při příležitosti přechodu členů kmene z dětství do dospělosti – z dívky se stane žena, z chlapce se stane muž.[25] Při procesu tetování tuto skutečnost zaznamenávají navždy na kůži. A právě tím, že ostatní členové znají význam permanentního obrazu, tetovaná osoba přímo sděluje potřebné informace. Kůže poté odráží prožité události, které tvoří jedincovu osobnost. Podle Webba to můžeme vidět také například

---

[20] WOLHRAB, Silke, Jutta STAHL a Peter M. KAPPELER. Modifying the body: Motivations for getting tattooed and pierced. Online. *ScienceDirect*. 2007, s. 87-95. Dostupné z: https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2006.12.001. [cit. 2024-04-13].

[21] SEGAL, Hanna. Notes on Symbol Formation. *International Journal of Psycho-Analysis* [online]. Psychoanalytic Electronic Publishing, 2019, (38), 391-397. ISSN 2472-6982. Dostupné z: https://dravni.co.il/wp-content/uploads/2019/07/Segal-H.-1957.-Notes-on-Symbol-Formation.pdf. [cit. 2024-04-13]. Překlad části z „Symbol formation starts very early, probably as early as object relations, but changes its character and functions with the changes in the character of the ego and object relations.“

[22] ATKINSON, Michael a YOUNG, Kevin. Flesh journeys: neo primitives and the contemporary rediscovery of radical body modification. Online. *Deviant Behavior: An Interdisciplinary Journal*. 2001, roč. 22, č. 2, s. 117-146. ISSN 0163-9625/01. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/016396201750065018.[cit. 2024-04-13].

[23] VALENTA, Vladimír. *Tetování & tetovaní*. Praha: Deus, 2011, s. 62.

[24] OKSANEN, Atte a TURTIAINEN, Jussi. A Life Told in Ink: Tattoo Narratives and the Problem of the Self in Late Modern Society. Online. *Auto/Biography Journal*. 2005, roč. 2005, č. 13, s. 111-130. Dostupné z: https://doi.org/10.1191/0967550705ab021oa. [cit. 2024-04-13]. Překlad části z „Experiences and life events are seen in the skin, but also tattooed pictures also seem to tell the stories of their carriers.“ „Their relationship between tattoos and subject is dialogical.“

[25] RYCHLÍK, Martin. *Dějiny tetování*, s. 24, 69.

u tetování námořníků, kteří se na moři plavili více než 5000 mil, což vyjadřuje modrý ptáček na hrudi.[26] To může souviset s Atkinsonovým pojetím,[27] kdy osoby využívají tetování jako způsob, jak se vyrovnat s emocemi. Pomocí tohoto druhu tetování dávají jedinci najevo svůj stav a náladu. To může mít vliv na okolí potetovaných osob. Prostřednictvím obrazů na těle totiž osoby sdílejí s okolím své zájmy a prožité události.[28]

Překonání bolesti

Bolest patří k celému procesu tetování a prošly si jí všechny osoby s tetováním. Ve studii od Kalanj-Mizzi respondenti uváděli, že bolest pro ně není překážkou, ale spíše příjemnou, dokonce návykovou zkušeností.[29]

Atkinson uvádí, že zneužité ženy si skrze tetování a jeho bolestivost znovu utvářejí definici svého těla. Pomáhá jim to lépe se vyrovnat s emocemi a cítí se silnější.[30] Karacaoglanová poznamenává, že pro osoby trpící traumatickými zážitky nebo úzkostmi, představuje akt tetování pocit jistoty a sebekontroly. Mají pocit větší moci nad tím, co si nechají vytetovat, kam a jaký pro ně bude mít tetování význam.[31] V jiných oblastech svého života totiž takovou možnost nemají.

Podle výzkumu Muriové[32] je tetování vnímáno jako forma léčby. Respondenti si nechali vytvořit motivy na těle po prožití těžkého období. Což je zároveň zastavilo před sebepoškozováním. Zmiňují také, že se po procesu tetování cítili silnější. Kalanj–Mizzi

---

[26] Webb, Doc: Sailors'n Tattoos, in TattooTime, č.3, Honolulu 1985, s. 3-13 z knihy RYCHLÍK, Martin. *Dějiny tetování*, s. 172.

[27] ATKINSON, Michael. Tattooing and Civilizing Processes: Body Modification as Self-control. Online. *Canadian Review of Sociology/Revue canadienne de sociologie*. 2009, č. 41, s. 125-248. ISSN 1755-6171. Dostupné z: https://doi.org/10.1111/j.1755-618X.2004.tb02173.x [cit. 2024-04-13].

[28] ATKINSON, Michael. Tattooing and Civilizing Processes: Body Modification as Self-control. Online. *Canadian Review of Sociology/Revue canadienne de sociologie*. 2009, č. 41, s. 125-248. ISSN 1755-6171. Dostupné z: https://doi.org/10.1111/j.1755-618X.2004.tb02173.x [cit. 2024-04-13].

[29] KALANJ-MIZZI, Stephanie Anne; SNELL, Tristan Leslie a SIMMONDS, Janette Graetz. Motivations for multiple tattoo acquisition: an interpretative phenomenological analysis. Online. *Advances in Mental Health*. 2018, roč. 17, č. 2, s. 97-215. ISSN 1838-7357. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/18387357.2018.1537127 [cit. 2024-04-13].

[30] ATKINSON, Michael. Pretty in Ink: Conformity, Resistance, and Negotiation in Women's Tattooing. Online. *Sex Roles*. 2002, roč. 5/6, č. 47, s. 219–235. Dostupné z: https://doi.org/10.1023/A:1021330609522 [cit. 2024-04-13].

[31] KARACAOGLAN, Uta. Tattoo and taboo: On the meaning of tattoos in the analytic process. Online. *The International Journal of Psychoanalysis*. 2012, roč. 93, s. 5-28. ISSN 0020-7578. Dostupné z: https://doi.org/10.1111/j.1745-8315.2011.00497.x [cit. 2024-04-13].

[32] ALTER-MURI, Simone. The Body as Canvas: Motivations, Meanings, and Therapeutic Implications of Tattoos. Online. *Journal of the American Art Therapy Association*. 2020, roč. 37, č. 3, s. 139-146. ISSN 0742-1656. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/07421656.2019.1679545 [cit. 2024-04-13].

zmiňuje, že tetování často nepovažujeme za sebepoškození, ale může se jím stát, když je jeho záměrem bolest či nepříjemné pocity.[33]

Z průzkumu od Laurence Claese[34] ale vyplývá, že pouze 36 % respondentů si nechalo vytvořit tetování na základě nějaké negativní události v životě (jako je smrt, sexuální obtěžování, rozvod, nový vztah). Naproti tomu 63 % respondentů odmítalo skutečnost, že by byli v době, kdy si nechali vrýt do kůže nový obraz, v nějaké svízelné situaci.

Příslušnost ke skupině

Wolhrab, Stahl a Kappeler tvrdí, že každý na světě chce někam patřit. Na základě této představy si může člověk vrýt na kůži symbol charakteristický pro skupinu, se kterou chce navázat hlubší spojení. Daný člověk tím chce dosáhnout uznání a přijetí od dané skupiny.[35] To v sociologii zaštiťuje pojem referenční skupina. Tento sociální dopad je významný. Oksanen a Turtiainen popisují, že kvůli určité skupině můžeme mít pocit, že si máme obarvit vlasy, nějakým způsobem se oblékat, chovat apod.[36]

Rebelie

Častým důvodem pro tetování je vymezení se proti svým rodičům, autoritám nebo společnosti v období dospívání. Mnoho účastníků studie od Deye a Dase[37] zaujalo tetování právě v pubertě a nechali si ho později vytvořit. Často se o tetování zajímali již před dosáhnutím plnoletosti. Místo rodičů je odmítl tatér, který v obou případech chtěl počkat až jedinci bude 18 let. Například Armstrong a Murphy[38] zkoumají tetování mezi adolescenty. Zjistili, že průměrný

---

[33] KALANJ-MIZZI, Stephanie Anne; SNELL, Tristan Leslie a SIMMONDS, Janette Graetz. Motivations for multiple tattoo acquisition: an interpretative phenomenological analysis. *Advances in Mental Health*. 2019, roč. 17, č. 2, s. 196-213. ISSN 1838-7357. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/18387357.2018.1537127 [cit. 2024-04-13].

[34] CLAES, Laurence; VANDEREYCKEN, Walter a VERTOMMEN, Hans. Self-care versus self-harm: piercing, tattooing, and self-injuring in eating disorders. *European Eating Disorders Review*. 2005, roč. 13, č. 1, s. 11-18. ISSN 1072-4133. Dostupné z: https://doi.org/10.1002/erv.612 [cit. 2024-04-13].

[35] WOLHRAB, Silke, Jutta STAHL a Peter M. KAPPELER. Modifying the body: Motivations for getting tattooed and pierced. Online. *ScienceDirect*. 2007, roč. 4, č. 1, s. 87-95. Dostupné z: https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2006.12.001. [cit. 2024-04-13].

[36] OKSANEN, Atte a TURTIAINEN, Jussi. A Life Told in Ink: Tattoo Narratives and the Problem of the Self in Late Modern Society. Online. *Auto/Biography Journal*. 2005, roč. 2005, č. 13, s. 111-130. Dostupné z: https://doi.org/10.1191/0967550705ab021oa. [cit. 2024-04-13].

[37] DEY, Archita a Kaustav DAS. Why We Tattoo? Exploring the Motivation and Meaning. Online. *Anthropol*. 2017, roč. 1, č. 5, article 5, s. 6. ISSN 2332-0915. Dostupné z: https://doi.org/10.4172/2332-0915.1000174. [cit. 2024-04-13].

[38] ARMSTRONG, Myrna L. a MURPHY, Kathleen Pace. Tattooing: Another Adolescent Risk Behavior Warranting Health Education. *Applied Nursing Research*. 1997, roč. 10, č. 4, s. 181-189. Dostupné z: https://doi.org/10.1016/S0897-1897(97)80560-5 [cit. 2024-04-13].

věk jejich respondentů pro první tetování byl 14 let. Navíc většina se nechala tetovat ve 12–17 letech. Pro tetování se rozhodlo 55 % dívek, to znamená větší podíl potetovaných dívek než chlapců.

3 Co to je předsudek a stigma

V této kapitole představím, co to je předsudek, stigma a jak se s nimi daná osoba musí v životě vyrovnávat. Ke zmapování předsudků ve společnosti využiji několik studií. Čtenáři tato kapitola pomůže lépe porozumět s čím se lidé s tetováním musejí v životě potýkat, a jak jsou v nás předsudky a stigma zakořeněné.

3.1 Předsudek

Jedna z nejznámějších definic předsudku od Allporta říká: „*Předsudek je odmítavý až nepřátelský postoj vůči člověku, který patří do určité skupiny, jen proto, že do této skupiny patří, a má se tudíž za to, že má nežádoucí vlastnosti připisované této skupině*.“[39] Zmiňuje také, že proto je předsudek kupříkladu oproti stereotypu více negativní a odsuzující.
Novák podotýká, že existují i kladné předsudky.[40] Allport ale podotýká, že ani kladný předsudek většinou není vhodným způsobem, jak nahlížet na ostatní. Vytváříme si totiž stejně mylnou představu o člověku, jako u negativních předsudků.[41] Předsudky jsou součástí naší přirozenosti, a proto Allport tvrdí, že někdy „musí stačit hrubé, předem připravené kategorie, jakkoli jsou jen přibližné a povšechné“.[42] Protože podle něj nám pomáhají se lépe a rychleji zorientovat ve světě.[43]

3.2 Stigma

Podle Goffmana se stigma týká každého. Říká, že „se za náš život nevyhneme stigmatu“.[44] Goffman také tvrdí, že stigma se vytváří na základě určitého očekávání, které následně daný člověk nesplní.[45] *Zdůrazňuje „nejen, že jádro stigmatu je naše očekávání vůči dané osobě, hlavním problém je představa o tom, že by ho měla osoba naplňovat*“.[46] Tím naznačuje, že

[39] ALLPORT, Gordon Willard. O povaze předsudků. V českém jazyce vyd. 1. Praha: Prostor, 2004. s. 39.
[40] NOVÁK, Tomáš. O předsudcích. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2002, s. 8.
[41] ALLPORT, Gordon Willard. O povaze předsudků, s. 38.
[42] Tamtéž, s. 41.
[43] GOFFMAN, Erving. *Stigma: poznámky k problému zvládání narušené identity*. Přeložil Tomáš PRÁŠEK. Most: moderní sociologické teorie. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 157.
[44] GOFFMAN, Erving. *Stigma: poznámky k problému zvládání narušené identity*, s. 13.
[45] Tamtéž, s. 13.
[46] Tamtéž, s. 14.

pouze naše představy o osobě nestačí k tomu, aby vzniklo stigma. Hlavním důvodem je přesvědčení o tom, jak by se člověk/skupina měla podle našich očekávání chovat.

Goffman upozorňuje na to, že stigmatizovaní nejsou určitou, charakteristickou skupinou lidí, ale stigmatizace odpovídá vytvořenému postoji vůči dané osobě. Každý vstupuje do nějaké sociální role a tohle je jedna z nich. Proto se všichni někdy ocitnou ve „stigmatizované“ či „normální“ roli. Goffman vysvětluje, že „normální a stigmatizovaný nejsou ani tak osoby jako spíše stanoviska“.[47] Tyto stanoviska jsou součástí sociálních interakcí, při kterých se zároveň vytvářejí. Role je jedinci přisuzována podle toho, jak často se do ní dostane. Goffman také zmiňuje, že jedinci s viditelnými stigmaty mohou cítit nerovnost v sociálních interakcích.

Dodává, že každá stigmatizace má nějakou funkci. Konkrétně viditelnost je podle Goffmana ve stigmatu jedna z nejdůležitějších věcí. Neboť vzhled jedince je posuzován všemi lidmi okolo něj. Goffman rozlišuje 3 druhy viditelnosti – stigma „o kterém se ví“, což může záviset také na tom, zda danou osobu jedinec již viděl a rozpoznal stigma nebo o něm třeba slyšel od známých. Někdy také může být prostředek stigmatu zakrytý nebo na první pohled neviditelný. A poslední kategorií je vnímané ohnisko okolností. Podle tohoto přístupu stigmatizovanou osobu už předurčujeme k určité činnosti a schopnosti.[48]

Významný poznatek Goffmana tkví v tom, že pokud danou osobu známe déle, je nám blízká, tak najednou předsudky upadají a postupně vzniká k dané osobě náklonnost. Když ale osobu neznáme, je nejjednodušší si vytvořit nějaký postoj, aniž bychom ji lépe znali.[49]

4 Předsudky vůči osobám s tetováním

V této kapitole se zaměřím na to, jak časté mohou předsudky vůči tělesným modifikacím být. A konkrétně, jaké jsou ve společnosti nejčastější předsudky.

Pro zmapování pohledu společnosti na osoby s tetováním slouží výzkum od Statista Research Department. Byl publikovaný v roce 2016 s hlavní otázkou „Které z následujících vlastností mají podle vás lidé s tetováním v porovnání s lidmi bez tetování?“ Průzkum probíhal mezi dospělými Američany a zkoumal, jak lidé vnímají rozdíly mezi vlastnostmi osob s tetováním a bez tetování. Téměř 40 % respondentů odpovědělo, že vnímá osoby s tetováním jako rebely. Většina si potetované nespojuje s více spirituálním založením, lepším zdravím, vyšší inteligencí nebo více respektujícími osobami. Autoři zmiňují, že by to možná mohlo být tím, jak

[47] Tamtéž, s. 157.
[48] Tamtéž, s. 61-64, 158.
[49] Tamtéž, s. 65.

se v dnešní době tetování stává běžnějším, a dotazovaní si nepředstaví pouze jednu skupinu lidí, která by si nechávala vrýt obraz na kůži. Ale zároveň stále skoro polovina respondentů zmínila spojení potetovaných osob s rebelstvím.[50]

Je ale důležité zmínit, že v průměru okolo 50-70 % respondentů nevidělo rozdíl mezi vlastnostmi potetovaných a nepotetovaných.[51]

Zeilerová a Kasten z Hamburské univerzity zdůrazňují význam zjištění, zda je negativní postoj k osobám s tetováním oprávněný. Proto se rozhodli prozkoumat, zda je mezi potetovanými a nepotetovanými rozdíl ve sklonu ke kriminálnímu chování. Výzkum naznačuje, že rozdíly mezi tetovanými a netetovanými jsou menší, než se předpokládalo.

Podle Zeilerové a Kastena je významnější rozdíl mezi řadami osob s tetováním. Zjistili, že motivy, které na nás působí jako milé, příjemné, nevyvolávají tak častou stigmatizaci, jako temné a strašidelné vzory. Poukazují na to, že tetování samo o sobě nemusí být jedinou příčinou pro stigmatizaci. Ale možná ještě důležitějším faktorem je jeho působení na člověka.[52] Z výzkumu také vyplývá, že osoby s tetováním mají častější sklon ke kriminálnímu tetování.

Z dalšího výzkumu provedeném Statista Department, byly hlavním bodem viditelné a neviditelné motivy na těle.[53] Pro bádání si vybrali hlavní otázku, zda mají lidé častěji tetování na viditelných nebo neviditelných místech. Průzkum odhalil, že 72 % respondentů nemá viditelné tetování a pouze 18 % má viditelné tetování. Většina respondentů tedy pro tetování volí místa skrytá.

Timming ve svém výzkumu zjišťoval přijatelnost tetování osob z různých povolání. Většina účastníků by viditelně potetovaného kandidáta na prezidenta nepřijala. Jako důvod uvedli následné narušení image celé společnosti. Nejvíce byly negativně hodnocené ženy ve zdravotnictví. Respondenti totiž považovali takové ženy za méně profesionální.[54]

---

[50] *Compared to people without tattoos, which of the following characteristics do you think people with tattoos have?* Online. In: Statista. 2016. Dostupné z: https://www.statista.com/statistics/512244/qualities-tattoos-acquired-usa/. [cit. 2024-04-13].

[51] *Compared to people without tattoos, which of the following characteristics do you think people with tattoos have?* Online. In: Statista. 2016. Dostupné z: https://www.statista.com/statistics/512244/qualities-tattoos-acquired-usa/. [cit. 2024-04-13].

[52] ZEILER, Nina a KASTEN, Erich. Decisive Is What the Tattoo Shows: Differences in Criminal Behavior Between Tattooed and Non-tattooed People. *Social Sciences*. 2016, roč. 5, č. 2, s. 16-20. ISSN 2326-988X. Dostupné z: https://doi.org/10.11648/j.ss.20160502.12. [cit. 2024-04-13].

[53] *Are your tattoos usually visible or not?* Online. In: Statista. 2010. Dostupné z: https://www.statista.com/statistics/259673/survey-on-the-visibility-of-tattoos/. [cit. 2024-04-13].

[54] BROUSSARD, Kristin A a HARTON, Helen C. Tattoo or taboo? Tattoo stigma and negative attitudes toward tattooed individuals. *The Journal of Social Psychology*. 2018, roč. 158, č. 5, s. 521-540. ISSN 0022-4545. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/00224545.2017.1373622 [cit. 2024-04-13].

Z Bratislavské studie[55] 18,4 % respondentů uvedlo, že ve zdravotnictví by jim potetovaní vadili. Další odmítavý postoj projevilo 17,6 % účastníků proti pracovníkům státní správy. Přáli si, aby tito zaměstnanci neměli žádné tetování. Přesto ve studii uvedlo 83,8 % respondentů, že se jim tetování líbí. Lidé zavrhovali tetování pouze u vybraných zaměstnání, jako jsou úředníci. Ale obecně se většině tetování líbí. Zatímco 40,2 % účastníků studie považovalo tetování za přijatelné, tak 57 % vnímalo tetování jako neutrální. Tetování tedy mezi respondenty nevyvolávalo pouze negativní reakce, ale nebylo ani jednoznačně přijímáno.

Průzkum[56] od Statista Department ukazuje, že okolo 40 % respondentů by se podle jejich výroku necítilo příjemně se soudcem s viditelným tetováním, s učitelem základní školy s doktorem nebo bankéřem. Naopak 70 % respondentů považuje za přijatelné tetování u policistů, šéfkuchařů, IT techniků. Dokonce 86 % účastníků studie souhlasilo s tetováním u atletů.

Zajímavým zjištěním od Timminga v oblasti zaměstnání je, že lidé s viditelným tetováním i přes uznání stigmatizace od společnosti nechovají lítost[57], ani touhu odstranit své tetování.[58] To znamená, že pro osoby s tetováním jsou důležitější samotné trvalé obrazy na těle, než jejich zaměstnání.

Naproti tomu Roberts ve svém výzkumu zjistil, že potetovaní jedinci často nedostali práci nikde jinde než v tetovacím studiu. Tetováž je jejich záliba a ví, že potetovaný vzhled v těchto zařízeních nebude problém. Jsou i tací, kteří se snaží najít práci i mimo tyto sféry, ale zmiňují nejednu zkušenost se stigmatizací.[59]

Posuzování podle vzhledu je také dobře znatelné například u voleb v 70. letech minulého století. Hlavní souboj probíhal mezi prezidentskými kandidáty na prezidenta Nixonem a Kennedym. Nixon nebyl tak přívětivého vzhledu a ti, kteří ho viděli v televizní debatě, hlasovali spíše

---

[55] LINDEROVÁ, Nina; GREGOR, Tomáš a SCIRANKA, Jakub. Analýza postojov študentov Fakulty telesnej výchovy a športu Univerzity Komenského v Bratislave k tetovaniu. *Psychologie a její kontexty*. 2020, roč. 10, č. 1, s. 65–74. Dostupné z: https://doi.org/10.15452/PsyX.2019.10.0005. [cit. 2024-04-13].

[56] *How comfortable would you be with a person with a visible tattoo working in the following occupations?* Online. In: Statista. 2016. Dostupné z: https://www.statista.com/statistics/512680/perception-of-tattooed-people-in-certain-occupations/.[cit. 2024-04-13].

[57] KALANJ-MIZZI, Stephanie Anne; SNELL, Tristan Leslie a SIMMONDS, Janette Graetz. Motivations for multiple tattoo acquisition: an interpretative phenomenological analysis. *Advances in Mental Health*. Online. 2019, roč. 17, č. 2, s. 196-213. ISSN 1838-7357. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/18387357.2018.1537127 [cit. 2024-04-13].

[58] TIMMING, Andrew R. Visible tattoos in the service sector: a new challenge to recruitment and selection. *Work, Employment and Society*. 2015, roč. 29, č. 1, s. 60-78. ISSN 0950-0170. Dostupné z: https://doi.org/10.1177/0950017014528402. [cit. 2024-04-13].

[59] ROBERTS, Derek. Modified People: Indicators of a Body Modification Subculture in a Post-Subculture World. *Sociology*. 2015, roč. 49, č. 6, s. 1096-1112. ISSN 0038-0385. Dostupné z: https://doi.org/10.1177/0038038514554672 [cit. 2024-04-13].

pro Kennedyho. Byl totiž opálený a vzhledem mnohem atraktivnější než Nixon. Současně ti, co debatu poslouchali pouze přes rádio, hlasovali pro Nixona. Zkrátka vzhled při volbách sehrál důležitou roli.

Tato část se věnovala tetování z úhlů pohledu. Hlouběji prozkoumávala praktiku tetování od jejích počátků, pokračovala jsem příčinou motivace lidí pro vrytí si trvalého obrazu na těle, až jsem se dostala k rešerši předsudků vůči osobám s tetováním. Tyto poznatky jsou pro následující mediální analýzu klíčové a uvedou čtenáře do širšího kontextu tetování.

5 Anopress

V této kapitole se budu věnovat mediální analýze pomocí české databáze Anopress. Obsahuje plné texty českých médií – od tištěných, přes internetové, po rozhlasové, až k televizním přepisům vysílání. Záměrně jsem si pro analýzu vybrala lifestylový časopis *Instinkt*. Neboť je tento druh média založený na vizuálních prvcích, inspiraci a osobních příbězích. Ráda bych zjistila, jak se právě v tomto médiu o tělesných modifikacích mluví. Navíc tato lifestylová média přímo udávají módní trendy. Mým cílem je tedy zmapovat to, jak společenský týdeník *Instinkt* informoval o tetování, a jak moc o něm v průběhu let psali. Budu analyzovat období od roku 2005–2023.

V roce 2005 týdeník *Instinkt* publikoval celkem 16 článků s klíčovým slovem „tetování“. Některé články popisovaly tetování v modelingové sféře. Kde podle týdeníku „tetování a modeling k sobě moc nejdou“.[60] Vedle článků, které se zaměřují pouze na popis osob s tetováním, se další věnoval celebritě s tetováním. Zmíněnou celebritou byla Angelina Jolie a popisovali její trvalé ozdoby na těle.

V roce 2006 bylo publikováno o 6 článků méně než v roce 2005, to znamená 10 článků s klíčovým slovem „tetování“. V jednom z článků bylo tetování na osobě popsáno jako sexy. Z jedné strany to mohlo být způsobeno tím, že se autorovi motiv líbil, nebo byla důvodem žena, která motiv měla na sobě. Pro označení osoby s tetováním si v dalším článku *Instinkt* zvolil název „*Malovaná dívka*“ ze dne 14. 9. 2006. Hovořili opět o tetování, které má Jessica Alba. Označovali ho jako pozdvižení. Článek s titulkem „*Virtuální škvíra*“ pojednává o tom, že tetování je součástí módních trendů jako třeba značkové oblečení. Z jedné strany popisují tetování jako módní. Zároveň v dalších publikacích kladou důraz na opatrnost ohledně rozhodnutí pro trvalou ozdobu.

[60] PECHÁČKOVÁ, Marcela. Něžná i divoká Agáta Hanychová. Online. *Instinkt*. 2005, č. 16, s. 18. ISSN 1213-774X. [cit. 2024-04-09].

V roce 2007 bylo zveřejněno 12 článků, které se zabývaly tetováním. Jeden označoval osoby vlastnící tetování jako „*zmalovanou generaci*“. Přes to, že na první pohled článek působí negativně, pojednává o tom, jak se tetování stává oblíbeným v celé společnosti. Nicméně je stále přítomen kritický postoj třeba v podobě označení Vladimíra Franze jako „omalovánky“.
V roce 2008 bylo publikováno 9 článků o tetování. Pouze jeden článek byl k této analýze relevantní. A tím je „*René Plašil Nenapravený*“ ze dne 24.7. 2008. Respondent mluví o jeho překvapení z toho, že se na něj lidé, kvůli tetování dívají. Ale také popisuje, že už se situace změnila a tetování vlastní většina lidí. Respondent tudíž popisuje patrnou změnu ve společnosti. Do té doby se o zmíněné stigmatizaci od společnosti v *Instinktu* téměř nemluvilo. To znamená, že se zvyšuje povědomí o předsudcích vůči osobám s tetováním.
V roce 2009 bylo zveřejněno 13 článků týkajících se tetování. Některé články popisují toleranci vůči vzhledu v zaměstnání, jako to má zavedené třeba Česká pošta. To naznačuje rostoucí povědomí o stigmatizaci osob s trvalými ozdobami. Jan Čáp například popisuje jeho vnímání tetování jako formy sebevyjádření. Zmiňuje také, že tetování není typické pro jednu určitou skupinu. A právě v tomto roce lze rozpoznat větší začlenění jednotlivců, kteří vyjadřují svůj názor o tetování. Již podruhé zmiňují Vladimíra Franze a jeho tetování. Konkrétně v článku s názvem „*Solitér Vladimír* Franz“, ze dne 12. 2. 2009 o něm mluví, jako o extravagantním. Zdůrazňují rozporuplnost mezi tvrdším vzhledem a jeho chytrou, vnímavou povahou. Tento výrok podporuje představu o spojení nepřívětivé povahy s tetováním.
V roce 2010 bylo publikováno 18 článků o tetování. V článku „*Zápisník labužníka*“, ze dne 29. 7. 2010 autor popisuje, že kuchaře s tetováním považují hosté za nepřívětivého. Poštulka dává najevo, že host nebude mít z takto ozdobeného kuchaře dobrý pocit. V jednom z dalších článků naopak mluvili o tetování jako o přirozené věci, která k člověku patří. Názory na tetování se dále mění. Stejně jako v předešlých letech.
V roce 2011 bylo publikováno 13 článků tematizující tetování. V jednom článku popisují fotografii osoby s tetováním. Mluví o tetování s barevnějšími, živějšími a bujnými obrazci jako o přijatelnějším, hezčím oproti jiným stylům. V článku *„Amy Winehouse - Říkala ne, ne, ne…“* ze dne 28.7. 2011 prohlašují, že se tetování stává módním doplňkem. Další články se věnovaly anketě s osobami vlastnícími tetování a dotazovali se jich „Proč se nechali potetovat?“ nebo zmiňovali tetování jako zajímavé. Srovnání mezi jednotlivými druhy tetování nebylo v minulosti přítomné. Zde poukazují na to, že jen některá tetování jsou pěkná. Do této chvíle zmiňovali negativní názor obecně k celoplošným tetováním a v některých případech také hodnotili třeba „sexy“ tetování na servírce. Ale v tomto případě je to specificky mířené na jeden styl praktiky tetování.

V roce 2012 bylo publikováno 10 článků o tetování. Ale ani jeden článek je nijak nehodnotí. Jen tetování zmiňují v souvislosti s dalšími atributy osobnosti herce ve filmu nebo třeba české reality show. Téměř žádný respondent tentokrát nemluví o svých názorech nebo zkušenostech s tetováním, jako v předchozích letech. Jen v rubrice „dopisy“ ze dne 26.7. 2012 influencer Rytmus zdůrazňuje, že by nechtěl, aby jeho děti měly hrdiny spojené s tetováním, značkovými hodinkami nebo vlastníky jachet. V tomto roce tedy došlo k výraznému poklesu zájmu o tetování. Je možné, že společnost v tento rok nejevila zájem o tetování nebo to nebylo dost velkým tématem pro publikaci?

V roce 2013 bylo zveřejněno 10 článků o tetování. *Instinkt* dále pokračuje v rozhovorech s osobami vlastnícími tetování. V jednom z rozhovorů Václav Noid Bárta, poukazoval na to, že měl tetování vždy rád. V článku „*Tělo se zatmělo*“, ze dne 24. 10. 2013, autor pojednává o ženě, která má tetování po celém těle. Autor tuto ženu popisuje jako bláznivou. V dalším z článků opět prohlašují, že tetování je módní trend. Poté například v článku „Hi! My name is Lenny!“ ze dne 15. 8. 2013, zpěvačka Lenny mluví o svém prvním tetování. Zmiňuje, že tím naštvala rodiče, ale jinak je prý hodná holka. Tento myšlenkový pochod naznačuje nepříznivé vnímání osob s tetováním. Avšak je to již 10 let starý výrok.

V roce 2014 bylo publikováno 6 článků týkajících se tetování. V jednom z nich popisují tetování jako „krásné“. Dále byl zveřejněn článek s názvem „*Neodolatelná temnota Stiega Larsoona*“ ze dne 14. 8. 2014. V textu autor hovořil o tom, jak díky filmu může vzniknout nový módní trend. A právě v tomto zmíněném článku popisovali jednu z postav, která vyvolala vlnu popularity. Mimo jiné na sobě postava měla právě i tetování. Tohle spojení známé osobnosti s trendy je viditelné i v minulých článcích.

V roce 2015 bylo zveřejněno 7 článků tematizující tetování. V článku „*Poznej svého teenagera*“ ze dne 3. 9. 2015 autor popisuje tetování jako módní trend. Toto prohlášení se během minulých let objevuje téměř každý rok. Na základě ankety uvedené v článku autor zjistil, že teenageři vnímají tetování jako nezbytnost, mimo jiné mezi dalšími kvalitami. V dalším z textů bylo hned na začátku odstavce napsáno, že „tetování nemusí vadit jen partnerovi“.[61] Tím už dává autor najevo určitý pohled na tetování – okolí se tetování nelíbí. Další respondentka v článku „Hvězdami v mužských oborech – dáme páku, brouku?“ ze dne 2. 4. 2015 říká, že tetování na sobě nemá, protože by chtěla následně vypadat drsně. Má tetování jednoduše ráda.

V roce 2016 bylo publikováno 8 článků týkajících se tetování. A v posledních třech letech se počet zmínek o tetování vždy zvýšil o jeden článek. V textu s názvem „*Tetování jako cejch*“,

[61] Hodinky nerady tetování. Online. *Instinkt*. 2015, č. 19, s. 8. ISSN 1213-774X. Dostupné z: http://www.instinkt-online.cz. [cit. 2024-04-10]

autor popisuje členy gangů a trestance s tetováním jako děsivé. Další z článků se zabývá představou o tetování spojenou pouze s kriminální činností u starší generace. Zatímco jeden respondent popisuje, že u mladších lidí je tetování přijímáno. Například velice potetovaný chlapec má několik tisíc sledujících na sociálních sítích. Sám chlapec považuje svůj vzhled za extravagantní, a to mu nabízí požadovaný dojem u lidí. V následujících textech *Instinkt* mluví o zakázání tetování v některých profesích jako je letuška nebo policista.

V roce 2017 bylo publikováno 13 článků týkajících se tetování. V článku „*To je on!*“ ze dne 23. 11. 2017 hovoří psycholožka Lenka Šrámková o tetování. Zmiňuje, že podle tetování lze poznat k jaké skupině patříme, co máme rádi a tak dále. Ale zdůrazňuje, že podle vzhledu nemůžeme člověka soudit. V jednom textu se přímo autor ptá, zda respondent přemýšlel o možných obtížích spojených s tetováním. Respondent odpovídá a zdůrazňuje, že nechce, aby mu zaměstnání v něčem bránilo. Proto nad tím takto nepřemýšlel. To znamená, že v některých zaměstnáních tetování zaměstnavatelé pravděpodobně vidí jako problém.

V článku „*Když se pustí laser…*“ ze dne 4. 5. 2017 mluví o odstranění tetování. Ale popisují také důvody, proč si lidé nechávají tetování odstranit. V textu je obsažené vyjádření jedné ženy o tetování. Motivy se jí přestaly líbit, a proto se je rozhodla odstranit. I s ohledem na budoucí zaměstnání. V dalším článku „*Ta kérka musí pryč*!“ se hovoří opět o odstraňování tetování. *Instinkt* také mluví o tetování jako o součásti módního trendu. Ale zmiňují stále častější touhu po odstranění motivů na těle, jak už bylo zřejmé z předešlého textu. V jednom rozhovoru respondent vyjádřil nesouhlas s tetováním na jeho vlastním těle. Článek s názvem „*S myškou Minnie na věčné časy*“ ze dne 6. 4. 2017 zmiňuje autorka tetování jako znovuobjevený módní trend. Pojednává o tom, že je nakonec nejtěžší si vybrat vzor, který člověk chce na tělo vytetovat. Také popisuje dokumentární seriál o potetovaných, kde vystupuje značně potetovaná matka. Má tetování přes celý dekolt a krk. Kvůli tetování ji ale nepřijímají ostatní matky a její děti se za ni stydí.

V roce 2018 bylo zveřejněno 14 článků o tetování. V článku „*Matky versus dcery: Kdo s koho?*“ psychoterapeutka Zuzana Peterová doporučuje, aby rodiče nechtěné chování od dětí jako pozdní příchody nebo tetování „povolili jen do určité míry.“ V textu s názvem „*První kérka je Pandořina skříňka*“ ze dne 2. 8. 2018, se autor článku dotazuje respondentky: „Proč tetování? Proč nechce být křehká?“ Autor tím vyjadřuje názor spojený se spojením netetované osoby s křehkostí. Naopak osoba s tetováním by měla vykazovat podle autora jiné povahové složky. Pak mluví třeba o festivalu, kde jsou zmínění potetovaní; o tetování z koncentračních táborů a jeden z respondentů spojuje tetování s Barbershopem, jako dvě složky patřící k sobě.

V roce 2019 bylo publikováno 6 článků tematizující tetování. Opět zmiňují oblíbenost tetování, která probíhá už několik let. Následující články pouze zmiňovaly tetování v souvislosti s dalšími atributy a nijak samotné tetování dále nepopisovaly.

V roce 2020 týdeník *Instinkt* nevycházel.

V roce 2021 byl publikován pouze jeden článek týkající se tetování. Článek s názvem „*Zdává se mi, že nemám nic dobrého namalovaného, a jsem z toho zděšený*“ ze dne 25. 11. 2021 dával slovo malíři, který popisuje, že si z každé cesty přiveze nové tetování.

V roce 2022 byl také publikován jeden článek o tetování. Nesl název „*Lidé o sebe začali více pečovat*“. Lékařka Kateřina Adamcová v oblasti estetické chirurgie zmiňuje její radost i ze sebemenších zákroků – jako odstranění tetování. Podle ní si často lidé vytvoří tento motiv z mladické nerozvážnosti.

V roce 2023 byly publikovány dva články týkající se tetování. Jeden z textů s názvem „*Od tatérky k úspěšné monetizaci tvůrčího obsahu*“ popisoval to, jak se daná tatérka k tetování dostala. Druhý článek popisuje knihu, kde mimo jiné na sobě má pachatelka vraždy tetování.

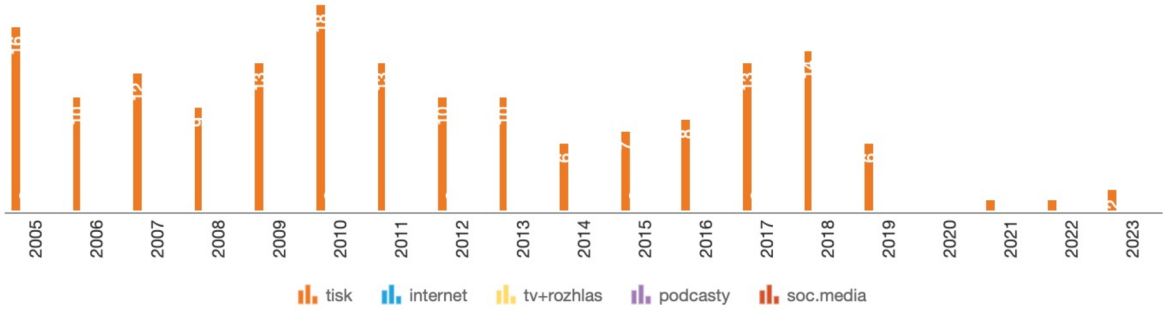

Frekvence publikovaných článků o tetování v týdeníku *Instinkt* v období let 2005-2023.

Zdroj grafu: Anopress

5.1 Závěr analytického rozboru

Na základě mé počáteční otázky nejprve rozvinu, jaká byla četnost článků o tetování v časopise *Instinkt*. Od roku 2005 se množství textů velice střídalo, zejména do roku 2011. Poté se tetováním články zabývaly trochu méně a během let 2012–2016 bylo průběžně každý rok zveřejněno do 10 textů za rok. Menší nárůst nastal v letech 2017 a 2018. Ale rok 2010 se vynikl největším počtem článků o tetování – 18. Většinou texty pouze popisovaly tetování jako atribut celebrity nebo nějaké osoby; často uváděly tetování jako módní trend; buď se k tetování vyjadřovaly neutrálně nebo daly prostor respondentům, kteří zprostředkovávali

jejich zkušenosti a názory na tetování; nepřímo zmiňují stigma vůči potetovaným v zaměstnání, když píší o toleranci různého vzhledu České pošty; píší o odstranění tetování; okrajově zmiňují předsudky vůči potetované matce z dokumentu. Zároveň se za poslední tři roky o tetování v týdeníku *Instinkt* téměř nepsalo. To znamená, že tetování není tématem pro dnešní společnost? Nebo se tetování stalo tak běžné, že není potřeba o něm mluvit? Celkově v průběhu let nikdy šířeji nepokusili o popsání tetování. Vždy bylo tetování součástí image celebrit, různých osob, určitých skupin apod. Nikdy tak tetování nebylo hlavním tématem, pouze sloužilo jako vedlejší prvek. Zde přichází otázka proč? Už není ve společnosti tetování důležitým tématem? Nebo už se stalo tak běžným, že o něm lidé nechtějí více číst?

6 Potterbox

V této kapitole bych se chtěla věnovat rozboru etické roviny článku uveřejněném zpravodajským serverem deník.cz ze dne 23. 8. 2014. Název článku je „*Tetování ani piercing už nejsou překážkou v kariéře*“.[62] Hodnocení článku budu provádět pomocí schématu Potter Box. Tento článek jsem zvolila s ohledem na téma bakalářského projektu.

6.1 Shrnutí článku

V článku se psalo o tom, že extravagantní vzhled už nemá takovou váhu jako v minulosti. Článek popisuje, že většina Čechů je vůči těmto tělesným modifikacím tolerantní a jen velmi malému procentu vadí. Uvádí, že zaměstnavatelé jsou také celkem tolerantní, což je dokázané průzkumem od Jobs.cz. Navíc udávají informaci – pouze 18 procent zaměstnavatelů uchazeče s tetováním odmítá. Názor na tetování se mění a Češi snáší potetované lépe, říká analytik Jobs.cz Tomáš Ervin Dombrovský. Podle něj se více klade důraz na vzdělání, zkušenosti a vzhled není tak důležitý. Ale přesto je u některých pozic reprezentativní vzhled důležitý – třeba v obchodním průmyslu, ve zdravotnickém prostředí nebo finančním sektoru, kde je důležité vypadat seriózně.

Zároveň třeba u prodejce skateboardů, je tetování skoro očekávané. V článku byla zmíněna polovina respondentů průzkumu, která uvádí vzhled jako něco soukromého a nijak jim extravagantní doplňky u kolegů nevadí. Dalších 8 procent respondentů přijímá potetované,

[62] *Tetování ani piercing už nejsou překážkou v kariéře*. Online. In: Denik.cz. 2014. Dostupné z: http://www.denik.cz/ekonomika/tetovani-ani-piercing-uz-nejsou-prekazkou-v-kariere-20140823.html. [cit. 2024-04-14].

protože sami mají nějakou tělesnou modifikaci – tetování, náušnice, piercing, výrazný účes. Na konci dávají najevo, že většině zaměstnanců z průzkumu od Jobs.cz na vzhledu nezáleží. Polovina respondentů považuje tetování za velice osobní a intimní věc. Článek je uzavřen zjištěním o čtvrtině lidí, kterým vadí neobvyklý a zvláštní vzhled jejich kolegů.

Definice problému, fakta:

Prvním kritériem pro splnění hodnocení médií podle Potterboxu, slouží definování všech obsažených faktů v článku.

Autor v krátkém článku popisuje, jak se změnila situace v pracovní sféře v rámci posuzování vzhledu zaměstnanců. Celý článek byl postavený na zjištěních z průzkumu od Jobs.cz.

Článek je výstižný, stručný, perex není zavádějící a jde přímo k věci.

Autor se zaměřil na tyto citované mluvčí:

Tomáš Ervín Dombrovský.

Respondenti studie.

Článek popisuje, že by údajně v Česku neměl být takový problém si najít zaměstnání s tělesnými modifikacemi na těle. I když podle analytika Jobs.cz Tomáše Ervína Dombrovského i další atributy věku, pohlaví nebo národnosti jsou stále tématem diskriminace. Popisují, že jen u některých druhů zaměstnání se více klade důraz jejich vzhled. A poukazují na to, že i samotní zaměstnanci jsou benevolentnější vůči extravagantnějšímu vzhledu. Přidávají různé statistické údaje z průzkumu od Jobs.cz.

Ani jednou autor nezmínil nijak negativní výraz pro potetované lidi.

6.2 Hodnoty:

Následující oddíl Potterboxu se zaměřuje na identifikaci vhodných a nevhodných hodnot v textu.

Objektivita – Tato složka je pro novináře velice důležitá a vždy žádoucí. V článku by byla objektivita obsažena, kdyby dostali slovo také zaměstnanci se svou zkušeností s diskriminací jejich tetování. Neboť je tento pohled důležitý. V článku byla zmíněná pouze studie, která se zabývala touto otázkou. Ale bylo by lepší a zajímavější zahrnout přímo pohled jednotlivců, kteří mají tělesné modifikace a hledají si práci.

Nestrannost – Ani zaměstnanci, ale ani zaměstnavatelé jiných firem neměli příležitost se k tomuto tématu vyjádřit. Mohli by vysvětlit, jak to funguje v jejich firmě a okolí. Článek tedy ukazuje pouze jednostranný pohled Tomáše Dombrovského a výsledky studie.

Zachycení změny – Autor chce pravděpodobně ukázat, jak se na základě studie společnost a její názory mění. V článku uvádí, že se posuzování podle vzhledu v zaměstnání už tolik neděje.

6.3 Principy

Další skupinou jsou různé etické principy, které mají být použity přímo na danou situaci, etické dilema.

Utilitaristický princip není pro hodnocení tohoto článku vhodný. Výsledky jedné zmíněné studie nemohou platit pro všechny zaměstnavatele v republice. Tudíž článek nemůže být prospěšný pro celou společnost. Pro některé se tetování může stát překážkou v hledání zaměstnání. Na základě jejich viditelného tetování je nemusí na pracovní pozici přijmout. Navíc ani většina populace nemá tetování. To znamená, že zjištění ze studie není podle utilitarismu tak důležité.

Nicméně etika založená na právech je odpovídající pro hodnocení textu. Článkem se autor snaží poukázat na to, že jako společnost chceme, aby nehledě na vzhledu bylo ke všem přistupováno stejně – například k potetovaným i nepotetovaným. S tím souvisí i princip rovnosti šancí.

Jako hlavní problém v článku vidím porušení základních pravidel novinařiny. V ní jsou jasně daná deontologická pravidla – objektivita, pravdivost a nestrannost. Opravdový novinář by se měl vždy snažit být objektivní, nestranný a pravdivý. Tyto základní hodnoty jsou také v Česku uzákoněny pro veřejnoprávní média. Autor článku se jich bohužel moc nedržel. Ukazuje pohled pouze z jedné strany – z jedné studie. Skrze jednu studii autor nemůže vyvodit obecné stanovisko.

6.4 Loajality

V této části se budu věnovat těm, kterým je článek určen nebo na koho by mohl autor mířit.

Čtenáři, veřejnost – Pro veřejnost může být zajímavé se dozvědět o tom, jak se v zaměstnání pohlíží na vzhled. Zda ve společnosti panují stále předsudky vůči vzhledu.

Proto článek poukazuje na studii, která je navíc prováděná v Česku. To znamená, že lze vidět přímo pohled Čechů na tuto problematiku.

Lidé s tělesnými modifikacemi – Mohou své zkušenosti se stigmatizací porovnat s informacemi v textu. Zda se jejich zkušenosti s výroky shodují nebo ne.

Zaměstnavatelé firem – Po přečtení budou mít zaměstnavatelé větší povědomí o této problematice. Protože se jich to přímo týká. Článek totiž popisuje studii, která pojednává o přístupu zaměstnavatelů k lidem s tělesnými modifikacemi.

Zaměstnanci – Dozví se tom, jak firmy hodnotí osoby s různými ozdobami na těle. Je to přínosné pro potetované zaměstnance i nepotetované. Bude to pro ně znamenat větší povědomí o posuzování vzhledu v českých firmách.

Budoucí nositelé tělesných modifikací – Mohou předpokládat, jakým reakcím budou čelit od zaměstnavatelů. A také zvážit, zda si nakonec nechají vytvořit nějaké úpravy na těle.

Odpůrci tělesných modifikací – Pro odpůrce či naopak fanoušky modifikací může být tento text obohacující. V odpůrcích to může vyvolat zamyšlení nad posuzováním vzhledu. Buď je to ještě více zatvrdí ve svůj názor nebo jim to naopak ukáže nový pohled na věc. Pro fanoušky to platí stejně tak. Mohou se více ztotožnit s jejich pozitivním názorem na modifikace a odhalit nové poznatky.

6.5 Závěr etického rozboru

Jako hlavní problém tohoto článku vnímám jednostranné poukázání na to, že potetováné osoby nejsou v zaměstnání stigmatizované. To ale nemusí být stejně platné pro všechny firmy, skupiny nebo jednotlivce v České republice. Proto si myslím, že autor neuplatňuje základní hodnoty pro novináře, a to je objektivita, nestrannost a vyváženost. Stačilo by, aby se dotázal více firem z různých sfér a koutů republiky. To by byla jedna část a další by byla kontaktování zaměstnanců firem i obyčejných osob, které vlastní tetování. Pohled některých zaměstnavatelů firem ve studii zahrnuli. Ale měli tuto informaci pouze zprostředkovanou z uvedené studie. Nedotazovali se konkrétně zaměstnanců z více sfér, kterých by se nejvíce mohl tento průzkum týkat. Těch by se dotazovali na to, zda vnímají nějaké předsudky a odlišné zacházení na základě toho, že mají tetování. Pokud by třeba zaměstnanci nechtěli na dotazy odpovídat, je tu možnost anonymní odpovědi. Mohly by to být otázky jako: Všimli jste si odlišného zacházení

při příjímacích pohovorech ve spojitosti s tetováním? Jak máte viditelné tetování? Nosíte oblečení, které tetování skrývá? Máte zkušenosti s očividnou diskriminací (cítíte se svým tetováním stigmatizování?) v pracovním nebo osobním životě? Jak se s odhaleným tetováním na veřejnosti cítíte? Byl by to pohled přímo zasažené skupiny, a ne pouze obecný názor. To by nám mohlo poskytnout přesnější představu o tom, jak moc je u nás stigmatizace častá a jak se vnitřně lidé s tetováním cítí. Odkryl by se pohled více lidí a měli bychom rozšířenější poznatky o míře stigmatizace osob s tetováním.

Autor se pravděpodobně snažil vykreslit tetování jako běžnou praktiku bez sociálních dopadů na člověka. Autor o potetovaných osobách mluvil neutrálně a nepoužil nijak zabarvené výrazy v celém článku. Ale tím, jak text pojal, vlastně ani nemůže být jasné, zda je stigmatizace vůči potetovaným osobám v zaměstnání přítomna nebo není. Z jedné studie si nemůžeme definovat názor, který uplatníme v praktickém životě. Bylo by potřeba se podívat na více studií, když ne do více firem. Nebo na názor ostatních zaměstnanců. Možná opravdu panuje v české společnosti benevolentnější přístup k osobám s tetováním, ale z tohoto článku se to nedá vyvodit.

7 Mediální výstup

Jako mediální výstup pro můj bakalářský projekt jsem si vybrala fotografický soubor. Soubor obsahuje 15 fotografií a mým vedoucím byl MgA. Pavel Matela, Ph.D. V mém souboru vystupuje Tereza Lukášová, advokátka; Dimitrij Chuperka, tatér a Jiří Žák, plynový technik. Fotografovala jsem tyto osoby při jejich běžných činnostech v životě a snažila se ukázat jejich osobnost. Kterou tvoří i jejich tetování na těle. Při tvorbě tohoto souboru jsem pracovala s formátem fotografie, světlem, detailem, stínem a vzdáleností.

Cílem bylo ukázat tři různé osoby s tetováním. Chtěla jsem poukázat na různorodost osob s tetováním a jejich unikátní styl motivů na těle.

Mým vedlejším mediálním výstupem byla grafika, pod vedením Mgr. Veroniky Müllerové. Navrhovala jsem plakát, který zve návštěvníky na výstavu uvedeného fotografického souboru.

Zde přikládám odkaz na fotografie a plakát k výstavě těchto fotografií - https://owncloud.cesnet.cz/index.php/s/NnR1o1He2Cb3K9h

Závěr

V této bakalářské práci jsem se věnovala tetování, zkoumala jsem jeho významy pro člověka. Poté předsudky od společnosti vůči potetovaným osobám. Popsala jsem vývoj tetování

od počátků. Zahrnula jsem také důležité milníky pro praktiku tetování. Dále jsem chtěla zjistit, jak člověka vnímání tetování a přiřazování významu k tetování ovlivňuje v každodenním životě. Kladla jsem si otázku *„Proč si lidé nechávají vrýt tetování pod kůži?“* Na tuto otázku jsem na základě rešerše nalezla více odpovědí. Nakonec usuzuji, že nejčastější byl důvod zkrášlení těla a vyjádření osobnosti daného člověka. Proto utváření naší identity a hledání sebe sama hraje obrovskou roli při rozhodnutí o zhotovení tetování. Už od počátků tetování u domorodých kmenů jako jsou Maoři, Ainové, bylo tetování součástí vyjádření jedinečnosti člověka. Vyjadřovali jím důležité milníky v životě – přechod z dětství do dospělosti, manželství a třeba první ulovení zvířete.

Na základě střídajících se trendů bylo tetování v průběhu času vnímáno odlišně. A proto se mohli i motivace pro rozhodnutí nechat se trvale popsat měnit. Nakonec pro každého jednotlivce může představovat tetování něco jiného. Někdo vnímá tetování jako vyjádření svých hodnot, dosáhnutí důležitých cílů v životě, překonání traumatické události. Může být součástí oslav, poukazování příslušnosti k určité skupině nebo výrazem rebelie. Ve výčtu motivací bych mohla pokračovat, ale chtěla zdůraznit obrovskou různorodost pro rozhodnutí si zhotovit tetování.

Dále jsem chtěla zmapovat předsudky vůči osobám s tetováním ve společnosti. A na základě mých poznatků ze studií jsou potetované osoby stále stigmatizované. Často hodně záleží na kontextu. Protože pouze v některých zaměstnáních jsou podle studií lidé stigmatizováni. Ale existují i obecné názory na potetované jako rebelující či osoby s deviantním chováním. Také je často lidé vnímají neutrálně. To je možná takový střed a kompromis, kterého bychom chtěli jako společnost dosáhnout. Nikoho neodsuzovat a vidět ho jako všechny ostatní bez rozdílu. Přesto na člověka vždy působil vzhled a zevnějšek. Zrak je totiž ta nejdůležitější složka pro orientování se ve světě a v životě člověka. Proto pro nás může hrát roli i třeba působení tetování. Když je nám tetování sympatické, tak můžeme osobu s tetováním vnímat pozitivněji. Podle mého názoru na tomto poznatku lze vidět velkou různorodost pro posuzování vzhledu. Co je hezké pro jednu osobu, nemusí být pro další. Bohužel pravděpodobně, kvůli tomu si většina lidí nechává vytvořit tetování na neviditelných místech. Na toto rozhodnutí má také velký vliv i nepřijetí potetované osoby na některých serióznějších pozicích. Proto se některé osoby rozhodnou pro „jistější“ volbu zaměstnání třeba v tetovacích salonech, kde je přijmou bez problému. Ale pro mě velice zajímavým zjištěním bylo, že osoby s viditelným tetováním svého rozhodnutí nelitovali. Ani je často nenapadlo, že by je v zaměstnání mohli stigmatizovat.

Z rešerše tedy vyplývá, že se opravdu osoby s tetováním musejí potýkat s různými předsudky. Musejí si v podstatě vybrat mezi jejich tetováním a „normálním“ životem. Zůstává tedy hlavní otázka, zda si nechat vytvořit tetování a čelit předsudkům nebo zvolit cestu bez tetování.
Další bádání by mohlo pokračovat v zodpovězení otázky: *Zda se mezi sebou potetované soby navzájem podporují nebo také stigmatizují*? Neboť se v této práci věnuji pouze pohledu společnosti, a ne přímo postoji potetovaných osob k potetovaným osobám. Zajímavé zjištění by bylo pro negativní i pozitivní odpověď. V případě kladného pohledu by se dalo usoudit, že osoby s již vyhotoveným tetováním jsou tolerantnější vůči dalším potetovaným. To by ale nemuselo znamenat, že předsudky nemají proti nikomu s tetováním. Dalším pokračováním by mohla být šířeji pojatá stigmatizace v zaměstnání vůči osobám s tetováním. Vypracovala bych podrobnější analýzu jednotlivých pracovních pozicí a jejich očekávaného vzhledu a chování od společnosti. Také bych se mohla více zaměřit na různé atributy, které zaměstnavatelé osobám s tetováním přisuzují. A zda se například osoby s tetováním častěji pohybují v kruzích potetovaných nebo okolo sebe mají blízké přátele bez tetování.

ANOTACE

Bakalářská práce se věnuje tématu tetování. Krátce se opírá o historii tetování a zkoumá různorodost motivací pro rozhodnutí se potetovat. Jejím důležitým bodem je zaměření se na předsudky. Snaží se zmapovat, jak časté mohou vůči osobám s tetováním být. Konkrétně, jaké jsou ve společnosti nejčastější předsudky. Součástí je také analýza mediálního obrazu tetování v týdeníku Instinkt za posledních 18 let. Následuje hodnocení článku pomocí Potterboxu. Praktickou částí bakalářského projektu je fotografický soubor doplněný o graficky navržený plakát.

Příjmení a jméno autora: Sofie Kušnieriková

Název fakulty a katedry: Cyrilometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Katedra komunikačních studií

Název bakalářského projektu: Tetování v průběhu času: Proměna významu a předsudků

Jméno vedoucího bakalářského projektu: Mgr. Renáta Sedláková Ph.D.

Počet stran: 27

Počet příloh: 0

Počet titulů použité literatury: 8

Rok obhajoby: 2024

Klíčová slova: tetování, potetovaní, předsudky, stigmatizace

ABSTRACT

The bachelor thesis is dedicated to the topic of tattoos. It briefly explaines the history of tattoos and explores the variety of motivations for the decision to get tattooed. Its important point is to focus on prejudice. It seeks to map how common prejudice against persons with tattoos may be. Specifically, what are the prejudices in society. It also includes an analysis of the media portrayal of tattoos in the weekly magazine Instinkt over the last 18 years. This is followed by an evaluation of an article using Potterbox. The practical part of the bachelor project is a photographic file accompanied by a graphically designed poster.

Author's surname and first name: Sofie Kušnieriková
Name of the faculty and study programme: The Sts. Cyril and Methodius Faculty of Theology, Palacký University in Olomouc, Ethics and Culture in Media Communication
Title of bachelor project: Tattoos over time: the transformation of meaning and prejudice
Name of the supervisor of the bachelor project: Mgr. Renáta Sedláková Ph.D.
Number of pages: 27
Number of appendices: 0
Number of titles of literature used: 8
Year of defence: 2024
Keywords: tattoos, tattoed people, prejudice, stigmatization

Bibliografie

ALLPORT, Gordon Willard. O povaze předsudků. V českém jazyce vyd. 1. Praha: Prostor, 2004. str. 39. Obzor; ISBN 80-7260-125-3.

CAPLAN, Jane. *Written on the Body: The Tattoo in European and American History*. New Jersey: Princeton University Press, 2000. ISBN 9780691057231.

FERGUSON, Henry a PROCTER, Lynn. *Umění tetování*. Praha: Rebo, 1998. ISBN 80-7234-028-X.

GOFFMAN, Erving. *Stigma: poznámky k problému zvládání narušené identity*. Přeložil Tomáš PRÁŠEK. Most : moderní sociologické teorie. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-86429-21-0.

MORIARTY, Yori. *Irezumi Itai: Traditional Japanese Tattoos*. 1. Barcelona: Promopress, 2018. ISBN 9788416851966.

NOVÁK, Tomáš. O předsudcích. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2002. 106 s. ISBN 80-7239-121-6.

RYCHLÍK, Martin. *Dějiny tetování*. Praha: Mladá fronta, 2014. ISBN 978-80-204-3286-5.

VALENTA, Vladimír. *Tetování & tetovaní*. Praha: Deus, 2011. ISBN 978-80-87408-03-2.

Internetové zdroje

ALTER-MURI, Simone. The Body as Canvas: Motivations, Meanings, and Therapeutic Implications of Tattoos. Online. *Journal of the American Art Therapy Association*. 2020, roč. 37, č. 3, s. 139-146. ISSN 0742-1656. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/07421656.2019.1679545.[cit. 2024-04-13].

Are your tattoos usually visible or not? Online. In: Statista. 2010. Dostupné z: https://www.statista.com/statistics/259673/survey-on-the-visibility-of-tattoos/.[cit. 2024-04-13].

ARMSTRONG, Myrna L. a MURPHY, Kathleen Pace. Tattooing: Another Adolescent Risk Behavior Warranting Health Education. *Applied Nursing Research*. 1997, roč. 10, č. 4, s. 181-189. Dostupné z: https://doi.org/10.1016/S0897-1897(97)80560-5.[cit. 2024-04-13].

ATKINSON, Michael a YOUNG, Kevin. Flesh journeys: neo primitives and the contemporary rediscovery of radical body modification. Online. *Deviant Behavior: An Interdisciplinary Journal*. 2001, roč. 22, č. 2, s. 117-146. ISSN 0163-9625/01. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/016396201750065018.[cit. 2024-04-13].

ATKINSON, Michael. Pretty in Ink: Conformity, Resistance, and Negotiation in Women's Tattooing. Online. *Sex Roles*. 2002, roč. 47, č. 5/6, s. 219–235. Dostupné z: https://doi.org/10.1023/A:1021330609522.[cit. 2024-04-13].

ATKINSON, Michael. Tattooing and Civilizing Processes: Body Modification as Self-control. Online. *Canadian Review of Sociology/Revue canadienne de sociologie*. 2009, č. 41, s. 125-248. ISSN 1755-6171. Dostupné z: https://doi.org/10.1111/j.1755-618X.2004.tb02173.x.[cit. 2024-04-13].

BROUSSARD, Kristin A a HARTON, Helen C. Tattoo or taboo? Tattoo stigma and negative attitudes toward tattooed individuals. *The Journal of Social Psychology*. 2018, roč. 158, č. 5, s. 521-540. ISSN 0022-4545. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/00224545.2017.1373622.[cit. 2024-04-13].

CLAES, Laurence; VANDEREYCKEN, Walter a VERTOMMEN, Hans. Self-care versus self-harm: piercing, tattooing, and self-injuring in eating disorders. *European Eating Disorders Review*. 2005, roč. 13, č. 1, s. 11-18. ISSN 1072-4133. Dostupné z: https://doi.org/10.1002/erv.612.[cit. 2024-04-13].

Compared to people without tattoos, which of the following characteristics do you think people with tattoos have? Online. In: Statista. 2016. Dostupné z: https://www.statista.com/statistics/512244/qualities-tattoos-acquired-usa/.[cit. 2024-04-13].

DEY, Archita a Kaustav DAS. Why We Tattoo? Exploring the Motivation and Meaning. Online. *Anthropol*. 2017, roč. 1, č. 5, article 5, s. 6. ISSN 2332-0915. Dostupné z: https://doi.org/10.4172/2332-0915.1000174. [cit. 2024-04-13].

„How comfortable would you be with a person with a visible tattoo working in the following occupations?" Online. In: Statista. 2016. Dostupné z: https://www.statista.com/statistics/512680/perception-of-tattooed-people-in-certain-occupations/.[cit. 2024-04-13].

Hodinky nerady tetování. Online. *Instinkt*. 2015, č. 19, s. 8. ISSN 1213-774X. Dostupné z: http://www.instinkt-online.cz. [cit. 2024-04-10]

KALANJ-MIZZI, Stephanie Anne; SNELL, Tristan Leslie a SIMMONDS, Janette Graetz. Motivations for multiple tattoo acquisition: an interpretative phenomenological analysis. *Advances in Mental Health*. Online. 2019, roč. 17, č. 2, s. 196-213. ISSN 1838-7357. Dostupné z: https://doi.org/10.1080/18387357.2018.1537127.[cit. 2024-04-13].

KARACAOGLAN, Uta. Tattoo and taboo: On the meaning of tattoos in the analytic process. Online. *The International Journal of Psychoanalysis*. 2012, roč. 93, s. 5-28. ISSN 0020-7578. Dostupné z: https://doi.org/10.1111/j.1745-8315.2011.00497.x.[cit. 2024-04-13].

LINDEROVÁ, Nina; GREGOR, Tomáš a SCIRANKA, Jakub. Analýza postojov študentov Fakulty telesnej výchovy a športu Univerzity Komenského v Bratislave k tetovaniu. *Psychologie a její kontexty*. 2020, roč. 10, č. 1, s. 65–74. Dostupné z: https://doi.org/10.15452/PsyX.2019.10.0005. [cit. 2024-04-13].

OKSANEN, Atte a TURTIAINEN, Jussi. A Life Told in Ink: Tattoo Narratives and the Problem of the Self in Late Modern Society. Online. *Auto/Biography Journal*. 2005, roč. 2005, č. 13, s. 111-130. Dostupné z: https://doi.org/10.1191/0967550705ab021oa. [cit. 2024-04-13]. Překlad části z „Experiences and life events are seen in the skin, but also tattooed pictures also seem to tell the stories of their carriers.“ Their relationship between tattoos and subject is dialogical.“

PECHÁČKOVÁ, Marcela. Něžná i divoká Agáta Hanychová. Online. *Instinkt*. 2005, č. 16, s. 18. ISSN 1213-774X. [cit. 2024-04-09].

ROBERTS, Derek. Modified People: Indicators of a Body Modification Subculture in a Post-Subculture World. *Sociology*. 2015, roč. 49, č. 6, s. 1096-1112. ISSN 0038-0385. Dostupné z: https://doi.org/10.1177/0038038514554672.[cit. 2024-04-13].

SEGAL, Hanna. Notes on Symbol Formation. *International Journal of Psycho-Analysis* [online]. Psychoanalytic Electronic Publishing, 2019, (38), 391-397. ISSN 2472-6982. Dostupné z: https://dravni.co.il/wp-content/uploads/2019/07/Segal-H.-1957.-Notes-on-Symbol-Formation.pdf.[cit. 2024-04-13].

Tetování ani piercing už nejsou překážkou v kariéře. Online. In: Denik.cz. 2014. Dostupné z: http://www.denik.cz/ekonomika/tetovani-ani-piercing-uz-nejsou-prekazkou-v-kariere-20140823.html. [cit. 2024-04-14].

TIMMING, Andrew R. Visible tattoos in the service sector: a new challenge to recruitment and selection. *Work, Employment and Society*. 2015, roč. 29, č. 1, s. 60-78. ISSN 0950-0170. Dostupné z: https://doi.org/10.1177/0950017014528402. [cit. 2024-04-13].

WOLHRAB, Silke, Jutta STAHL a Peter M. KAPPELER. Modifying the body: Motivations for getting tattooed and pierced. Online. *ScienceDirect*. 2007, roč. 4, č. 1, s. 87-95. Dostupné z: https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2006.12.001. [cit. 2024-04-13].

ZEILER, Nina a KASTEN, Erich. Decisive Is What the Tattoo Shows: Differences in Criminal Behavior Between Tattooed and Non-tattooed People. *Social Sciences*. 2016, roč. 5, č. 2, s. 16-20. ISSN 2326-988X. Dostupné z: https://doi.org/10.11648/j.ss.20160502.12.[cit. 2024-04-13].